שעם ביום הכפורים עמד רבי יצחק בר נחמני על רגליו ואמר אני ראיתי את רבי יהושע בן לוי [א]שיצא בסנדל של שעם ביוה"כ ואמינא ליה בתענית צבור מאי [ב]א"ל לא שנא אמר רבה בר בר חנה אני ראיתי את רבי אלעזר דמן ננוה שיצא בסנדל של שעם בתענית צבור ואמינא ליה ביום הכפורים מאי א"ל לא שנא רב יהודה נפיק בדהיטני אביי נפיק בדהוצי רבא נפיק [א](בדיבלי) רבה בר רב הונא [ג]כריך סודרא אכרעיה ונפיק מתיב רמי בר חמא [ד]הקיטע יוצא בקב שלו דברי רבי מאיר ור' יוסי [ה]אוסר ותני עלה [ו]ושוין שאסור לצאת בו ביום הכפורים [ז]אמר אביי התם דאית ביה כתיתין ומשום תענוג אמר ליה רבא ואי לאו מנא הוא כתיתין משוי ליה מנא ועוד כל תענוג דלאו מנעל הוא ביוה"כ מי אסור והא רבה בר רב הונא הוה כריך סודרא אכרעיה ונפיק ועוד מדקתני סיפא אם יש לו בית קבול כתיתין טמא מכלל דרישא לאו בדאית ליה כתיתין עסקינן אלא אמר רבא לעולם דכ"ע מנעל הוא ובשבת בהא פליגי מר סבר גזרינן דילמא משתמיט ואתי לאתויי ד' אמות ומר סבר לא גזרינן תנו רבנן [ח]תינוקות מותרין בכולן חוץ מנעילת הסנדל מאי שנא נעילת הסנדל דאמרי אינשי עבדו ליה הנך נמי אמרי אינשי עבדו ליה רחיצה וסיכה אימר מאתמול עבדי ליה סנדל נמי אימר מאתמול עבדי ליה סנדל לא אפשר דמאתמול עבדי ליה דאמר שמואל האי מאן דבעי למיטעם טעמא דמיתותא ליסיים מסאני וליגני והא מותרין לכתחלה קתני אלא הנך דלאו רביתייהו גזרו בהו רבנן הנך דרביתייהו הוא לא גזרו בהו רבנן דאמר אביי [ט]אמרה לי אם רביתיה דינוקא מיא חמימי ומשחא גדל פורתא ביעתא בכותחא גדל פורתא תבורי מאני כי הא דרבה זבין להו מאני גזיזי דפחרא לבניה ומתברי להו: **המלך והכלה ירחצו את פניהם:** מתני' מני ר' חנניא בן תרדיון היא דתניא המלך והכלה לא ירחצו את פניהם רבי חנניא בן תרדיון אומר משום רבי אליעזר המלך והכלה ירחצו את פניהם החיה לא תנעול את הסנדל רבי חנניא בן תרדיון אומר משום ר' אליעזר החיה תנעול את הסנדל (א) מ"ט [י]מלך משום דכתיב [1]מלך ביפיו תחזינה עיניך כלה מאי טעמא כדי שלא תתגנה על בעלה אמר ליה רב לר' חייא כלה עד כמה אמר ליה כדתניא [כ]אין מונעין תכשיטין מן הכלה כל שלשים יום החיה תנעול את הסנדל משום צינה אמר שמואל [ל]אם מחמת סכנת עקרב מותר: **האוכל ככותבת הגסה:** בעי רב פפא
ככותבת

רש"י

שעם. מין גומא שקורין פוי"י: **בתענית צבור.** הנגזר על הגשמים דתנן במסכת תענית (דף יב:) אסור בנעילת הסנדל: **בדהיטני.** מין שעם: **בדהוצי.** סנדל של כפות תמרים: **בדיבלי.** של עשבים: **יוצא בקב שלו.** בשבת קב אשקצ"א: **ורבי יוסי אוסר.** (ב) קסבר לאו מנעל הוא הואיל ואינו שוה בכל ואפילו הכי שוין שאסור לצאת בו ביום הכפורים אלמא אף על גב דלרבי יוסי לאו מנעל הוא אפי' הכי אסיר והוא הדין לשל שעם: **כתיתין.** חתיכות בגדים קטנות שהם נוחות לו לסמוך שוקו עליהם: **טמא.** מקבל טומאה דלאו פשוטי כלי עץ הוא: **מנעל הוא.** הלכך ביוה"כ אסור אבל דהיטני ודהוצא לאו מנעל נינהו: **מותרין בכולן.** בכל הני דמתניתין אכילה ושתיה ורחיצה וסיכה: **אינשי עבדו ליה.** גדולים עשו לו והתורה הזהירה גדולים על הקטנים שלא יעשו להם בידים דבר האסור כדאמרינן במסכת יבמות (דף קיד.) לא תאכלום לא תאכילום להזהיר גדולים על הקטנים: **לא אפשר מאתמול.** ויהא יחף כל הלילה והם ברגליו: **הא מותרין לכתחלה קתני.** שאם בא לימלך אומרים לו האכילהו ורחוץ אותו והאי שפיר ידע דהיום עשאו לו: **מיא חמימי.** לרחיצה: **ומשחא.** לסוך: **ביעתא בכותחא.** ביצים בכותח: **תבורי מאני.** להפקיר לו כלים לשבר ולמלאות תאותו: **מאני גזיזי דפחרא.** כלים סדוקים של חרס בדמים קלים: **אין מונעין תכשיטין וכו'.** ברייתא היא ומייתינן לה בריש בתולה נשאת בכתובות הרי שהיה טבחו טבוח ויינו מזוג ומת אביו של חתן או אמה של כלה מכניסין את המת לחדר ואת החתן ואת הכלה לחופה ובועל בעילת מצוה ופורש ואחר כך קוברין את המת ואין מונעין תכשיטין מן הכלה מחמת האבל כל שלשים יום אלמא כל שלשים בעי' נוי: **אם מחמת סכנת עקרב.** מקום שיש לחוש לעקרבים מותר כל אדם לנעול:
בגרעינתה

תוספות

הקיטע יוצא בקב שלו דברי רבי מאיר ורבי יוסי אוסר. בפרק במה אשה (שבת דף סו.) פרש"י משום דלאו תכשיט הוא ומשמע דאסר ליה משום דחשוב כמשוי ולא הוי מנעל אלא של עור אבל של עץ לא וכן משמע בגמרא התם דקאמר דלרבי מאיר חלצה בקב הקיטע חליצה כשירה דחשיב מנעל ולרבי יוסי חליצה פסולה דלא חשיב מנעל ור"ת הקשה דהא מסקינן הכא דפליגי אי חיישינן דילמא משתמיט ואתי לאתויי ארבע אמות אבל לכולי עלמא מנעל הוי והא דקאמר התם דלרבי מאיר חולצין בו ולר' יוסי לא אור"י דהיינו טעמא דרבי יוסי דכי היכי דחייש דילמא נפיל לפי שהוא רחב מהאי טעמא נמי אין חולצת בו כדאמר בפרק מצות חליצה (יבמות דף קג.) נעלו הראוי לו פרט לגדול שאינו יכול להלך בו והקשה רבינו שמשון מדמגיה בפרק מצות חליצה חלצה בקב הקיטע חליצה כשירה באנפליא של בגד חליצה פסולה ופריך קב הקיטע מני רבי מאיר היא דתנן הקיטע יוצא בקב שלו דברי רבי מאיר ורבי יוסי אוסר באנפליא של בגד אתאן לרבנן משמע אתאן לרבנן דהיינו רבי יוסי דפליג על רבי מאיר והיכי משמע ליה דאתאן לרבי יוסי טפי מלרבי מאיר והא הא דלא חשיב ר' יוסי קב הקיטע כמנעל היינו משום דדרכו ליפסק וליפול אבל אנפליא של בגד דליכא למימר הכי דילמא אפילו רבי יוסי מודה ותירץ ר"י דודאי המקשה הוה ס"ד דטעמא דרבי יוסי משום הא דלא חשיב מנעל אלא של עור דבע"א לא מיתוקמא ליה הא דקתני באנפליא של בגד חליצה פסולה דאי לרבי יוסי נמי מנעל הוי ההיא מני לא רבי מאיר ולא רבי יוסי ובמסקנא דקאמר (ג) כולה רבי מאיר היא וטעמא דפסיל באנפליא משום דלא מגינה אתי למיהוי שפיר טעמא דרבי יוסי משום דילמא מיפסיק *וא"ת כיון דמעיקרא ס"ד דטעמא דרבי יוסי משום דילמא מיפסיק מאי קא משני (ד) מדסיפא רבנן רישא נמי רבנן ורישא במחופה עור אמאי שרי אפילו מחופה עור נמי איכא למיחש דילמא מיפסיק וי"ל במחופה עור דקאמר היינו בפנים שמתוך כך הוא מתקצר ומתיישב למדת רגלו אי נמי ע"י שהוא מחופה הוא יכול לכופלו ולקושרו כדי שיעמוד בחוזק סביב רגלו:

הקיטע יוצא בקב שלו. פרש"י פרק במה אשה מי שנקטעה רגלו עושה לו כמין דפוס רגל ותוקק בו מעט להכניס ראש שוקו בתוכו ולא נהירא להרב פור"ת דקשיא ליה א"כ אמאי רבי יוסי אוסר והא אינו יכול לילך בע"א אע"ג דמסקינן הכא דטעמא דרבי יוסי משום דילמא מיפסיק ואתי לאיתויי והא אי נפיל אינו יכול לזוז משם עד שיחזור וינעלנו ועוד הקשה דהאמר אביי בפרק במה אשה (שבת דף סו.) דאין טמא מדרס משום דלא סמיך עילויה ואי כפרש"י והלא אין סמך גדול מזה ונראה אור"י דלא קשה כולי האי שאין אותו קב צריך לו כל כך שהוא נשען על מקלות שבידיו כדרך החגרין ואינו נשען כלל על הקב והיינו סמוכות שלו דקתני התם יוצאין בהן בשבת לדברי הכל ולא כמו שפרש"י שעושה עור לראשי שוקיו וגורר שוקיו בקרקע כשנקטעו שתי רגליו ומהאי טעמא נמי אתי שפיר דלאביי לא חשיב ליה מדרס שאינו נשען עליו אלא פעמים הוא נשען עליו קצת ופעמים אינו נוגע בקרקע כלל אבל הרב פור"ת פי' מי שנקטעה רגלו עושה לו קב כמין סנדל ומניחו במקום הרגל ונראה כאלו יש לו רגל ויכול לצאת בו בשבת כמו במנעליו וכופף שוקו לאחוריו וקושר סמוכות של עץ מכף ירכו שקוריו אשקצ"א וסומך בו שוקו ומהלך בה והיינו סמוכות שלו דקתני התם סמוכות שלו טמא מדרס ויוצאין בהן בשבת ונכנסין בהן לעזרה ואותו קב שמניח במקום פרסת רגלו אינו אלא כדי שיהו סבורין הרואים שרגל שלימה יש לו ומפני החולי אינו יכול לדרוך עליו ואם יש באותו קב בית קיבול כתיתין היינו גמי או מוכין או כל דבר רך שהוא נותן בקב להגלתו כדי שלא יכאב לו כשיגע רגלו בקב טמא איכא מאן דאמר בגמרא טמא טומאת מת ואיכא מאן דאמר טומאת מדרס לפי שהוא נשען עליו
והאי

עין משפט נר מצוה

כח א ב ג מיי' פ"ג מהל' שביתת עשור הלכה ז סמג לאוין סט טוש"ע א"ח סימן תקנד סעיף טז וסימן תריד סעיף ב:

כט ד מיי' פי"ט מהל' שבת הל' טו טוש"ע א"ח סי' שא סעיף טו:

ל ה טוש"ע שם וסימן תריד סעיף ב:

לא ו מיי' פ"ג מהלכות שביתת עשור הל' ז סמג לאוין סט טוש"ע א"ח סי' תרטז סעיף א:

לב ז מיי' פ"ד מהל' אבל הלכה ח סמג עשין ב טוש"ע י"ד סימן שפא סעיף ו:

לג ח מיי' פ"ג מהלכות שביתת עשור הלכה ח סמג לאוין סט טוש"ע א"ח סי' תריד סעיף ד:

◆

רבינו חננאל

ואסיקנא ר' יהושע בן לוי יצא בסנדל של שעם ביום הכפורים. ור' אליעזר יצא בו בתענית ציבור, ואמרו לו ביום הכפורים מאי, ואמר להו לא שנא. כלומר מותר ואפי' ביום הכפורים. רב יהודה נפיק בסנדל דהוצי, ורבה בדבילי, ורבה בר רב הונא הוה כריך סודרא אכרעיה ונפיק. ומותבינן הא דתנן בשבת פרק במה אשה יוצאה הקיטע יוצא בקב שלו דברי ר' מאיר ור' יוסי אוסר, ושוין שאסור לצאת בו ביום הכפורים. ושנינן לעולם זה הקב מנעל הוא ומאי טעמא דר' יוסי דאסר, גזירה דילמא מישתמיט ואתי לאיתויי ד' אמות ברשות הרבים. תנא תינוקות מותרין בכולן חוץ מנעילת הסנדל ומנעל. ואוקימנא כל מידי דאית ליה רביתא לינוקא לא גזרו בהו רבנן. והני אחריתי לית ליה רביתא מינייהו. המלך והכלה ירחצו את פניהם. מלך דכתיב מלך ביפיו תחזינה עיניך. כלה שלא תתגנה על בעלה, וכי דתנינן אין מונעין תכשיטין מן הכלה ל' יום. הא דתנן החיה תנעול את הסנדל אוקימנא לר' יהודה בן תרדיון, אע"ג דקתני וחכמים אוסרין, כיון א) דרבא ושמואל מפרשי טעמא, [הלכתא כותיה]. אמר רבא משום צינה ושמואל אמר משום סכנת עקרב מותר.

א) נ"ל דנ"ל ואע"ג דקתני וחכמים אוסרין כיון דרבא ושמואל מפרשי טעמא דר"א הלכתא כוותיה. החיה תנעול וכו' מ"ט אמר רבא וכו'.

◆

תוס' ישנים

ואתי לאיתויי דרחב הוא הרבה דגיל ליפול מן הרגל ולאו דהילוכא עביד ואמרינן נעלו הראוי לגדול שאינו יכול להלך בו וא"ת והא אמרינן במצות חליצה (שם) במחופה עור לדברי הכל ומה מועיל חיפוי עור כיון שרחב הוא הרבה וי"ל כיון שמחופה עור יכול להדקו היטב ברגלו אבל נראה לרבי מתרץ דשמואל דקאמר הא מני ר"מ היא לאו לאפוקי ר' יוסי אתי דלדידיה נמי מנעל הוא כדאמרינן הכא אלא אתא לאפוקי מר' יוחנן בן נורי דלא מטהר בסנדל של עץ בכמה אשה ולא חשיב ליה מנעל אלא ועוד כיון שאין רגילות לעשותו כן ולית ליה כמאן דאמר בכמה אשה מאן לא הודו לו ר' יוחנן בן נורי והיינו נמי רבה והכא והא דלא קאמר הא מני ר"ע דפליג אר"י בן נורי במתני' ומשמע לפי שר' עקיבא לא הזכיר שם אלא סנדל של סיידין של קש אבל קב הקיטע סנדל של עץ הוא ועוד דניחא ליה לאוקמי מתני' כר"מ משום דסתם מתני' ר"מ אע"ג דכולהו אתיי אליבא דר' עקיבא כדאיתא בפ' הנחנקין (סנהדרין דף פו.) והא דמייתי בפ' מצות חליצה על מני א) ר' מאיר היא בין מילתיה דשמואל בין בשמעתין דלעיל נתלה בקב הקיטע כולה בבא [דקב] עד דברי ר"מ ור' יוסי אוסר לאו למימרא דר"מ היא ולא ר' יוסי אלא אגב מילתא דר"מ דמייתי מסיים נמי מילתיה דרבי יוסי דמתני' בבבא זו והשתא דפריש דלא פסיל ומ תנא מנעל העץ אלא ר' יוחנן בן נורי וטעמא לפי שאין רגילין לעשותו של עץ לא אתי שפיר הא דמשני הכא במאי עסקינן מחופה עור ותכרי הכל דאפילו רבי יוחנן בן נורי מודה שרגילות לעשותו כן וא"ת למאי דפריש דר' יוחנן בן נורי פסול יה לפי שאין רגילות לעשותו מעץ א"כ למה פוסל רב בפ' מצות חליצה (יבמות דף קב.) סנדל התפור בפשתן דלאמר אין חולצין בו משום דתחש כתיב והא כ"ע מכשרי סנדל של עץ לחליצה ור"י לא פסיל ליה אלא לפי שאין רגילות לעשותו מעץ וי"ל

תוס' ישנים (המשך)

דס"ל לטעמא דר' יוחנן בן נורי דפסיל ליה משום דהתם כתיב אבל לא משמע הכי ועוד אומר רבי דלאו פירוש מנעל התפור בפשתן כעין מנעלים שלנו א"כ לא פסיל ליה רב אלא אותו כולו מפשתן או משיער דלא מגין ואין פסול זה אלא מדרבנן והא דקאמר התם כתיב אסמכתא בעלמא אבל מה"ת היה כשר לחליצה וכן סנדל של עץ נמי דמגין ועוד דמשמע דאם חלץ בו חליצתו כשרה מדקאמר אין חולצין בו ולא קאמר חליצתה פסולה כדמשמע בכמה דוכתי ואי בעי רב עור דוקא א"כ יפסול בסל עד כדי להעמיד אמסכתא שלו דתחת אבל נראה עיקר [דרב לא] סבר לה כרבי יוחנן בן נורי ומתני' דיבמות דמכשרא ליה בדיעבד וברייתא דקיידין דכמה אשה יוצאה דמכשרא לכתחלה פליגי בלכתחלה ודיעבד ותרווייהו כר"מ ואי נמי מתני' דיבמות מיירי אף לכתחלה ואף דמני ליה בלשון דיעבד אגב אחריניתא נקט הכי ואי הוה פי' תפור בפשתן כדפרש"י שאין עור בסנדל אלא תחת [illegible]

י) נ"ל ר' מאיר היא במלתיה דשמואל וכן בשמעתין דלעיל כולה בבא דקב עד כו'.

מסורת הש"ס

א) [גי' הערוך בדיקולי], ב) [יבמות קב:], ג) שבת סה: יבמות קג., ד) [שם קב:], ה) [תוספתא' רפ"ד ע"ש], ו) [קדושין לא: וש"נ], ז) [גי' רי"ף ורא"ש מלך מ"ט אמר רבי אבא בר זבדא אמר רב וכו' כלה מ"ט אמר רב וכו'], ח) כתובות ד..

◆

תורה אור השלם

1. מֶלֶךְ בְּיָפְיוֹ תֶּחֱזֶינָה עֵינֶיךָ תִּרְאֶינָה אֶרֶץ מַרְחַקִּים: ישעיהו לג יז

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה הקיטע וא"ת כיון דמעיקרא ס"ד. עי' מהרש"א וק"ל דמה הועילו בתירוצם דמ"מ איך אמר אביי מדסיפא רבנן הא גם לרבנן לא בעי עור וקיטע העשוי רק דמצלף ועי"כ בבגד העשוי דלאו מגין ומתילא אתיא אפילו כר"מ והאי דינא דבגד לא תליא כלל בדר"מ ורבנן אע"כ דלאביי ס"ל דפליגי אי הוי מנעל ולטעמייהו אזיל דמשני בשמעתין דאית ביה כתיתין וי"ע גם ק"ל על תוס' דלמסקנא גם לר' יוסי דאנפלאות כנגד פסול הוא רק משום דבעי' מידי דמגין א"כ איך אמרינן ביבמות גבי סנדל שתפרה בפשתן פסול הא הוי מגין ועי' בתוס' יבמות שם וצ"ע:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' החיה תנעול את הסנדל מלך מ"ט משום דכתיב: (ב) רש"י ד"ה ור' יוסי אומר קס"ד קסבר לאו: (ג) תוס' ד"ה הקיטע כו' מני לא ר"מ ולא רבי יוסי ובמסקנא דקאמר רבא כולה רבי מאיר: (ד) בא"ד מאי קא משני אביי מדסיפא רבנן:

◆

לעזי רש"י

פוי"י [פויי"ל]. סוג של קנה סוף.
אישקצ"א. קב.

◆

מוסף רש"י

הקיטע. שנקטעה רגלו. **יוצא בקב שלו.** דמנעל דידיה הוא (שבת סה.). **דאית ביה כתיתין.** חתיכות דקות של מוכין ועור רך, ומשום תענוג. ולאו משום דמיקרי נעילה (יבמות קב:). **אין מונעין תכשיטין מן הכלה.** בשביל האבלות אין אוסרין עליה תכשיטיה, שלא תתגנה על בעלה (כתובות ד.).